

§ 153 Veterangudstjänst och stöd till veteraner

STEN ELMBERG:

Herr ordförande och kyrkomöte! Jag tänker nämna lite grand om motion 2014:55 som handlar om veterangudstjänst och stöd till veteraner. Begreppet veteran är ganska nytt i Sverige, och det betyder idag enligt riksdag och regering att det är kvinnor och män, militärt och civilt, som har ställt upp i statlig tjänst. Vi riktar oss framför allt till både militär själavård och stödfunktion till att ha fokus på de som är utlandsveteraner, dessa som genomfört svåra och riskfyllda uppdrag och tidigare har det även varit uppdrag som har varit behäftade med sekretess och inte kunnat tala eller yppa om vad man har upplevt. I större delen av Europa firas och högtidlighålls mycket av veteranerna under en hel höstvecka. Förra veckan i tisdags avslutades den mer internationella Remembrance Day. Jag närvarade i Finland för Anglikanska och Kanadensiska kyrkorna. I det brittiska veteranstödet är den Anglikanska kyrkan mycket engagerad vid Remembrance Day för att möta människor som har gjort en insats för sin nation och för freden och för att vara ett stöd till dem. I Sverige har vi, tack och lov, varit förskonade från krig i över 200 år. Däremot har Sverige tagit aktiv del i det internationella fredsarbetet sedan mitten 1950-talet. De här insatserna har även betytt att det har varit en säkerhetspolitisk åtgärd att flytta och delta i fredsarbete utanför landets gränser. Vi har kunnat göra detta utan att ingå i några militära eller politiska pakter eller sammansvärjningar. Svenska kvinnor och män har sänts ut till Sinai, Libanon, Kongo, Cypern, Bosnien, Kosovo, Afghanistan, Liberia och nu snart i januari 2015 till Mali. I de första insatserna belades soldaterna oftast med tystnad för att inte berätta vad de upplevt och därmed själva bära de resten av livet. Många av dem lever faktiskt fortfarande. Det har under dessa 60 år varit över 100 000 uppdrag, människor från hela landet som har deltagit i dessa insatser, som har haft stor betydelse. Vi har varit väl förskonade jämfört med andra nationer men har ändå under den här tiden förlorat 75 människoliv. Däremot är det så att en hel del av dessa svenska som har deltagit har fått ental fysiska och psykiska men. Även om de hedras med en medalj, som utdelas av Hans majestät konungen, har medaljen en baksida av att själva bära tunga upplevelser resten av livet. Nu har svenska staten, som hedrar alla dessa veteraner varje år den 29 maj, byggt upp hemkomststödet och verksamheten till att det ska vara livslångt för människor.

Många personer reflekterar lång tid efter sin utlandstjänstgöring. Det handlar om de existentiella frågorna, om längtan efter värderingar som bär och därför tror vi att kyrkan med sina församlingar och dess erfarenheter från både katastrofer och kriser kan stödja människor på ett väldigt positivt sätt inom själavård, gudstjänst med sina riter, gemenskap och samhörighet.

Gudstjänstutskottet har uttryckt sig i positiva ordalag om fältprostens möjligheter, men vi vill ändå markera. Jag yrkar på bifall till punkterna 4 och 5 i motion 2014:55. Det skulle inte kosta mycket pengar men det skulle ge mycket.

JERKER SCHMIDT:

Herr ordförande, kyrkomötesledamöter och biskopar! Jag hoppas att några fortfarande är vakna och kan svara på en fråga: Är det någon härinne som har gjort utlandstjänst? Ja, det är några stycken. Är det några härinne som känner någon som har gjort utlandstjänst? Se er omkring!

Det är en fråga som är av högsta vikt för vårt samhälle. Väldigt många av oss är berörda av detta. Det handlar om hundratusen män och kvinnor som har varit soldater i svenska statens tjänst i utlandet. Det är ju lätt att tänka att det bara handlar

om soldaterna eller officerarna men det handlar också om familjerna här hemma. Det handlar om anhöriga som har väntat och längtat, det handlar om män och hustrur, om barn och släktingar som har oroat sig och som kanske ibland har fått möta sina nära och kära komma hem på ett sätt som de inte hade tänkt sig. Det berör hela samhället i alla dess former. Det handlar om staten Sverige som har gett några människor i uppdrag att bidra till säkerhet och fred runt om i världen. Några har anförtrots ett alldeles särskilt svårt uppdrag att ibland med vapen i hand faktiskt skydda och skapa fred. Dessa människor som utför uppgifterna får ibland väldiga sår både till kropp och själ. De kommer ibland hem väldigt trasiga, och därför behöver man också ett samhälle som ställer upp. Man behöver kyrkan, i vilken många av dessa soldater är medlemmar, som också ser och bekräftar dem i deras olika uppgifter. Ibland kommer man hem med en känsla av skam, ibland en känsla av stolthet. Ibland är det kanske både och. Vi kan därför göra en insats.

Jag väddar till nomineringsgrupperna i kyrkomötet att faktiskt ompröva och tänka till kring sitt ställningstagande kring motion 2014:55 och framför allt titta på de två att-satserna 4 och 5 i motionen som Sten Elmberg nyss yrkade bifall till.

JAN SEGERSTEDT:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag har den stora förmånen att få svara på hur Gudstjänstutskottet ser på den här motionen.

Först av allt vill jag säga att jag inte har varit ute i FN-tjänst men jag har en son som har varit ute i FN-tjänst och en som jobbar som soldat på amfibiekompaniet. Jag är fältpräst och har tagit emot en soldat i kista, som kommit hem från Bosnien, och arbetat med att ta hand om familjen, soldaten och allting efteråt. Jag har alltså rätt mycket erfarenhet från försvaret. Detta är bara en liten brasklapp, eftersom jag nu ska avslå alltihop.

Gudstjänstutskottet konstaterar inledningsvis att Sverige bidrar i fredsfrämjande insatser genom såväl försvarsmakten som andra organisationer, organisationer som kämpar för mänskliga rättigheter runt om i världen. Detta är värdefulla insatser som det finns all anledning att vara tacksam för. Precis som motionärerna anser också utskottet att det är viktigt att kvinnor och män, som på olika sätt bidragit eller bidrar till fredsbevarande insatser, får känna stöd och ta emot vår tacksamhet.

Det veteranbegrepp som ligger till grund för motion 2014:55 handlar om de personer som varit anställda i försvarsmakten under sin insats. Utskottet menar då att detta är en av flera grupper som gör insatser i olika sammanhang och på olika sätt för fred och människovärdigt liv. Därför måste perspektivet vidgas och breddas något utöver det som står i motionen, detta med tacket som borde framföras.

När det gäller önskan om en speciell veterangudstjänst noteras den önskan med glädje och utskottet inser betydelsen av att kunna erbjuda en gudstjänstordning som möter och tilltalar våra veteraner. Samtidigt anser utskottet att ansvaret för framtagandet av nämnda ordning ligger hos fältprosten precis som det är med fältandaktsboken, som du har varit med om att sätta ihop. En bra bok. På samma sätt ligger alltså ansvaret hos fältprosten att ta fram ett gudstjänstunderlag att använda sig av när det gäller veteraner. När det gäller dagen för veterangudstjänstens firande behövs inget beslut i kyrkomötet. Detta kan beslutas lokalt i församlingen, varför inte i samverkan med fältprosten, för det utrymmet ges ju oss i kyrkoordningen. Jag kan personligen tänka mig till exempel FN-dagen den 24 oktober.

Motionärerna uttrycker stor omsorg om veteranerna och deras familjer och vill att Svenska kyrkan ska möta deras behov av hjälp och stöd vid behov. Svenska

kyrkan har i samtal med veteranutredningen visat på församlingens diakonala och pastoral kompetens och erbjudande.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2014:55.

BENGT KJELLGREN:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Gudstjänstutskottets svar på motionen visar ju på vikten av stöd till veteraner och behovet av en veterangudstjänst. Jag delar dock inte utskottets mening, att det i det här fallet ska vara ett församlingsuppdrag. Så är det idag. I min hemförsamling Halmstad med en växande garnison med många utlandsmissioner tycker vi nog att det borde vara en riksangelägenhet att ta hand om veteranerna, att anordna och kanske ha former för en veterangudstjänst. Vi har ordnat veterangudstjänster men det skulle vara bra om man enades om ett särskilt datum i den delen. Våra soldater och veteraner bor ju inte i vår församling där regementet ligger och det blir lite bekymmersamt när vi har en regementspastor där men inte någon annanstans. Det här ser vi som ett problem, men det tänker jag återkomma till på kommande kyrkomöte.

Jag stöder i stora delar den här motionen och yrkar likt motionärerna på bifall på punkterna 4 och 5 i motion 2014:55.

CAMILLA PERSSON:

Herr ordförande! Jag tänkte spåra ur lite, för jag tänkte inte prata om veteraner utan mera om hemvärnet. Min far är väldigt involverad i det. Han var på en övning och blev irriterad på att endast officerarna fick ha en liten gudstjänst. Därför bad han prästen att komma förbi för att prata om det, och prästen blev väldigt glad för det var aldrig någon som bad honom. Pappas kompani var inte riktigt förtjust i tanken. Varför ska vi det? Efteråt var de väldigt nöjda. De tyckte att det var skönt med stillhet och eftertanke, psalmer och böner. Prästen spelade till och med säckpipa, och han har haft gudstjänster även vid ett senare tillfälle. Det är väldigt uppskattat. Jag kan se framför mig att vi i kanske ska uppmuntra till att ha fler gudstjänster inom hemvärnet, för man behöver ta det lugnt när man har lekt soldat i skogen.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 195.